

ПРЕЗИДЕНТИТЕ НА ПЕРУ – ОТ ОБЯВЯВАНЕТО НА НЕЗАВИСИМОСТТА ДО ВОЕННИТЕ РЕЖИМИ

Иван Цветков¹

В началото на XIX век., когато по-голямата част от Южна Америка води воини за независимост, Перу остава една от последните крепости на роялистите. Докато перуанският елит се колебае между еманципацията на държавата и лоялността към испанската монархия, независимостта се постига благодарение на военните кампании на освободители от вѐн – Хосе де Сан Мартин (José de San Martín) и Симон Боливар (Simón Bolívar).

В първите години на вече освободената перуанска републиката честите борби между военните лидери са причина за политическа нестабилност. По време на тези събития се формира националната идентичност на перуанците, а идеята на Боливар за Латиноамериканска конфедерация се оказва ефемерна.

От 28 юли 1821 г., Перу като суверенна държава, с президент Бернардо Монтеагудо (Bernardo Monteagudo), изготвя своите първи закони, които имат за своя основа юридическата система наследена от испанците.

Първите години на Републиката са трудни поради непрекъснат натиск от страна на аристокрацията, която не иска да изгуби положението си в администрирането на страната. Тя не се поколебава да подкрепи испанските войски, които все още се намират в пределите на Перу. В същото време има непрестанни борби между националисти и федералисти, последните начело с Боливар, който желае обединението на Велика Колумбия, Боливия и Перу.

¹ Студент в програмата Политически науки на НБУ.

През 1827 г. Учредителното събрание избира Хосе де ла Мар (José de la Mar), който най-накрая успява да обедини страната, но малко по-късно е свален от власт от Аугустин Гамара (Augustín Gamarra), който управлява до 1833 г. и след това отново от 1838 до 1841 г.

Като цяло, първата половина на XIX век във всички новоосвободени републики от Латинска Америка се характеризира с голямото влияние на каудильосите² (caudillos) и армията, индиректно движени от олигархията.

Новата конституция от 1834 г. федерира Боливия и Перу, а за президент е избран либералът Андрес де Санта Круз (Andrés de Santa Cruz), което и предизвиква първата война срещу Чили.

След победата си при Юнгай (Yungay) през 1839 г., чилийците налагат ново правителство начело с Гамара, който опитва да подчини Боливия, но в резултат на което умира в битката при Ингави (Ingavi) през 1841 г.

Впоследствие се появява една от най-важните фигури в политическия живот на Перу – Рамон Кастийа (Ramón Castilla), който управлява от 1845 до 1862 г. Той успява да стабилизира политическото, икономическото и социално положение в страната. Неговото управление се финансира чрез големите приходи от добив на гуано и селитра, както и от модернизацията на земеделието, чийто продукти, в по-голямата си част се изнасят за чужбина.

Европейската търговска интервенционистка политика провокира войната между Испания, от една страна и Перу и Чили от друга, която след седемгодишни военни действия (1864-1871 г.) завършва с примирие.

През 1879 г., когато президент на Перу е Мариано Игнасио Пардо (Mariano Ignacio Pardo), Чили окупира няколко кариери за производство на селитра по крайбрежието на Боливия. Перу подкрепя Боливия като по този начин се включва в продължителната жестока тихоокеанска война. Лима е

² Каудильо = местен лидер земевладелец със силно влияние в политиката.

окупирана от чилийските войски през 1871 г. През 1873 г. се подписва мирният договор от Анкон (Tratado de Ancón), който води до големи териториални загуби за Перу в полза на Чили.

След този неблагоприятен период, на власт в Перу идва ген. Андрес Авелино Касерес (Andrés Avelino Cáceres), който е три пъти президент на държавата – от 1884 до 1885 г., после от 1886 до 1890 г. и отново от 1894 до 1895 г. Той започва възобновяването на страната като отдава големи минни, железопътни и пристанищни концесии на семейство Грейс (Grace), които от своя страна се натоварва с външния дълг, за да може Перу да възстанови своя търговски кредит.

Президентите на Перу от края на XIX и началото на XX век разполагат със сравнително социално спокойствие и икономическа стабилност, благодарение приходите от каучука и инвестиции от САЩ и Великобритания. Гранични конфликти с Колумбия, Еквадор и Бразилия провокират цивилния характер на правителството, но като цяло държавата се развива, което води до преизбиране на някои от управляващите³.

Аугусто Легия (Augusto Leguía) наследява Пардо (Pardo) в началото на 1918 г. Легия управлява без големи сътресения чак до 1930 г. Той инициализира демократизацията на конституцията, намалява данъците на стоките от първа необходимост, опитва се да децентрализира администрацията и ускорява индустриалното и пътно развитие на страната, което спомага за навлизането на чужди капитали.

В следствие на последното, световната криза от 1929 г. нанася тежък удар на икономиката на страната, което се изразява в масово недоволство, което канализира в първите синдикални движения, оглавени от Народния революционен американски съюз (APRA - Alianza Popular Revolucionaria Americana). АПРА е коалиция създадена през 1924 г. в Мексико от Виктор Раул Ая де ла Торре (Víctor Raúl Haya de la Torre).

³ Според Masterson, Daniel – *Peru: Politics and government 1919-1968*.

След като сваля от власт Легия, полковник Санчез дел Серо (Sánchez del Cerro) установява авторитарен режим, който от 1933 г. е продължен от ген. Оскар Бенавидес (Oscar Benavides) до 1939 г.

По време на Втората Световна война Мануел Прадо Угартече (Manuel Prado Ugarteche) се стреми да води помирителна политика и увеличава търговските връзки със съюзниците си. Прадо Угартече е консерватор, който управлява Перу два пъти – от 1939 до 1945 г. и от 1956 до 1962 г., като е един от малкото перуански президенти задържал се дълго време на власт.

От 1945 до 1948 г. е президентството на Бустаманте Риверо (Bustamante Rivero), излъчено от коалицията на АПРА, комунистическата партия и др., но силното влошаване на качеството на живот на народните маси подклажда постоянно социално недоволство в Перу.

Генерал Мануел Одрия (Manuel Odría) сваля насила правителството на Бустаманте и обявява АПРА за незаконна и до 1956 г. постига впечатляващ икономически, социален и индустриален напредък, който предизвиква неконтролируемо разширяване на градските и крайбрежни центрове.

АПРА прави силен завой на дясно и през 1956 г. подкрепя преизбирането на Пардо Угартече, чийто втори мандат продължава до 1962 г. Този период е белязан от социално изтощение, причинено от ниското заплащане и рязкото падане цените на минералите.

Войската отменя изборите през 1962 г. и ги насрочва за следващата година, когато на власт идва Белаунде Тери (Belaúnde Terry). Той налага една националистична и програма, която има за цел да се противопостави на партизаните и архаичната икономическа структура, която напълно не отговаря на демографския бум. Поради тази причина голяма част от усилията на правителството остават безрезултатни.

Белаунде Тери е свален от власт на 30 декември 1968 г., след което дългосрочно се установява правителство на военни.

На власт в Перу идва военната хунта, начело с генерал Валеско Алварадо, който налага политически курс на национализъм и реформизъм. Мините и банките са национализирани. През 1975 година генерал Франсиско Моралес Бермудес заменя генерал Валеско Алварадо в управлението на страната.

От този момент нататък, както в цяла Латинска Америка, многобройните военни преврати бележат новата история на Перу и често прекъсват нормалното функциониране на демократичните институции, концентрирайки властта в ръцете на военните хунти.

Едва през 1980 г. в Перу избухва гражданска война, която в някои райони продължава и до днес и подготвя връщането на властта в ръцете на народа. -

Библиография:

1. Burt, Joe Marie – *Political Violence and the Authoritarian State in Peru: Silencing Civil Society*; Palgrave Macmillan, 2007
2. Masterson, Daniel – *Peru: Politics and government 1919-1968*; Greenwood Press, 1991
3. Romero, Patricio R. – *Perú y el desarrollo sostenible; Biblioteca Iberoamericana*; Anaya, 1988
4. <http://en.wikipedia.org/wiki/Peru>
5. <http://www.perudesarrollo.com/pgs/index.php>
6. <http://www.educared.edu.pe/estudiantes/historia6/index.htm>